

ROZWÓJ ORAZ POLITYKA GOSPODARCZA I SPOŁECZNA POLSKI 2014

Ogólnopolskie Badanie Ankietowe Opinii Ekonomistów

Zespół:

dr Krzysztof Piech – koordynator

Filip Janicki

Dawid Kropidłowski

Zuzanna Trziszka

Ewa Gaj

Michał Lewandowski

Warszawa, styczeń - kwiecień 2014

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Podsumowanie wyników.....	4
2.1. Dotychczasowa polityka gospodarcza i społeczna	4
2.2. Rekomendacje dla rządu	4
3. Część I. Przeszła i bieżąca polityka gospodarcza i społeczna.....	5
3.1. Ogólna ocena wybranych elementów polityk publicznych w Polsce	5
3.2. Ocena polityki gospodarczej prowadzonej przez rząd D. Tuska w latach 2012-2013.....	6
3.3. Ocena największych sukcesów oraz porażek rządu	6
3.4. Ocena największych możliwych sukcesów i porażek rządu w przyszłości	6
3.5. Pytania dotyczące OFE	7
3.5.1. Ocena decyzji rządu o przeniesieniu kapitałów z OFE do ZUS	7
3.5.2. Ocena możliwości wykorzystania środków pozyskanych z OFE przez rząd do przedwyborczego stymulowania koniunktury	7
3.5.3. Ocena możliwości lokowania środków przez Otwarte Fundusze Emerytalne	8
3.5.4. Ocena stopnia poinformowania społeczeństwa przez rząd o zmianach w systemie emerytalnym	8
3.4. Mistrzostwa Europy w Piłce Nożnej „Euro 2012”	9
3.5. Ocena wprowadzenia wyższej stawki akcyzy na wyroby alkoholowe i tytoniowe	10
3.6. Ocena powiązań między nauką a gospodarką.....	11
3.6.1. Ocena decyzji obniżenia wieku rozpoczęcia edukacji szkolnej do szóstego roku życia	11
3.6.2. Ocena zasadności konsolidacji kierunków ekonomicznych w ramach jednej aglomeracji miejskiej w jeden organizm wzorem uczelni zagranicznych	11
3.6.3. Ocena wsparcia przydzielanego SSE i przedsiębiorczości ekonomicznej	12
3.6.4. Ocena powiązań pomiędzy nauką i gospodarką	13
3.7. Ocena jakości zapewnień rządu z expose z dnia 10 stycznia 2014 r.	14
3.8. Ocena jakości zmian w otoczeniu prawnym przedsiębiorstw.....	15
4. Część II. Rekomendacje dla polityki gospodarczej i społecznej w Polsce.....	16
4.1. Ocena zasadności przystąpienia Polski do strefy euro	16
4.2. Ocena wsparcia budżetowego najważniejszych sektorów gospodarki.....	17
4.3. Najbardziej priorytetowe resorty z perspektywy podziału środków budżetowych.....	17
4.4. Przyspieszenie rozwoju gospodarczego	18

1. Wstęp

Od stycznia do kwietnia 2014 roku po raz piąty przeprowadzono badanie dotyczące oceny przeszłej oraz bieżącej polityki gospodarczej i społecznej. Ankieta ta została wysłana do wielu ośrodków naukowych w Polsce (instytutów i ośrodków badawczych, różnych jednostek uczelni wyższych, organizacji ekonomistów). Spośród rozesłanych ankiet do 2,5 tysiąca polskich ekonomistów otrzymano niemal 100 odpowiedzi. Ankieta została podzielona na 3 części:

- I. Przeszła i bieżąca polityka gospodarcza i społeczna Polski
- II. Rekomendacje dla polityki gospodarczej i społecznej w Polsce
- III. Metryczka

W porównaniu do przeszłych lat przyłożono większą wagę do pytań dotyczących I. części. Wśród 24 pytań o przeszłą i bieżącą politykę gospodarczą i społeczną Polski poruszono m.in. problem posyłania dzieci do szkoły w wieku 6 lat, powiązań między nauką a gospodarką, niezwykle ważnych reform w Otwartych Funduszach Emerytalnych, a także jakości wsparcia przedsiębiorczości przez rząd Donalda Tuska. Skorzystano także z wyników poprzedniej ankiety przeprowadzonej w 2012 roku, co umożliwiło porównanie oceny polityki rządu na różnych polach dziś i przed dwoma laty.

Podobnie jak przed dwoma laty tegoroczne ankiety sygnowane były patronatem **Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego** i zorganizowane wspólnie przez dwa ośrodki:

- **Zakład Polityki Gospodarczej Szkoły Głównej Handlowej,**
- **Instytut Wiedzy i Innowacji.**

Wśród pytań o rekomendacje dla rządu pojawił się problem przyjęcia wspólnej waluty europejskiej. Respondenci zostali poproszeni o wskazanie priorytetowych zagadnień odnośnie podziału środków budżetowych – które sektory powinny otrzymać większe wsparcie, a które mniejsze. Zapytano również o rekomendacje w kontekście przyspieszenia wzrostu gospodarczego w Polsce.

2. Podsumowanie wyników

2.1. Dotychczasowa polityka gospodarcza i społeczna

Polscy ekonomiści uznali, że do największych sukcesów rządu premiera Donalda Tuska należą polityka inflacyjna oraz utrzymanie kursu euro do złotego. Nie zmieniło to jednak przekonania o niskiej jakości realizacji polityki gospodarczej i społecznej co odzwierciedla przeciętna ocena na poziomie 2,45 w pięciostopniowej skali. Wskazuje to jednak na niewielki wzrost w stosunku do badania sprzed roku. Do niskiej oceny przyczyniła się ponadto decyzja o przeniesieniu kapitałów z OFE do ZUS, która spotkała się z szeroką krytyką ankietowanych, którzy w przeważającej większości negatywnie ocenili te działania. W kontekście pytań dotyczących edukacji, problemów szkolnictwa wyższego oraz powiązań między nauką a gospodarką zdania badanych ekonomistów były wyraźnie podzielone. Dobrym przykładem jest niemal równe rozłożenie głosów w sprawie obniżenia wieku rozpoczęcia edukacji do szóstego roku życia.

2.2. Rekomendacje dla rządu

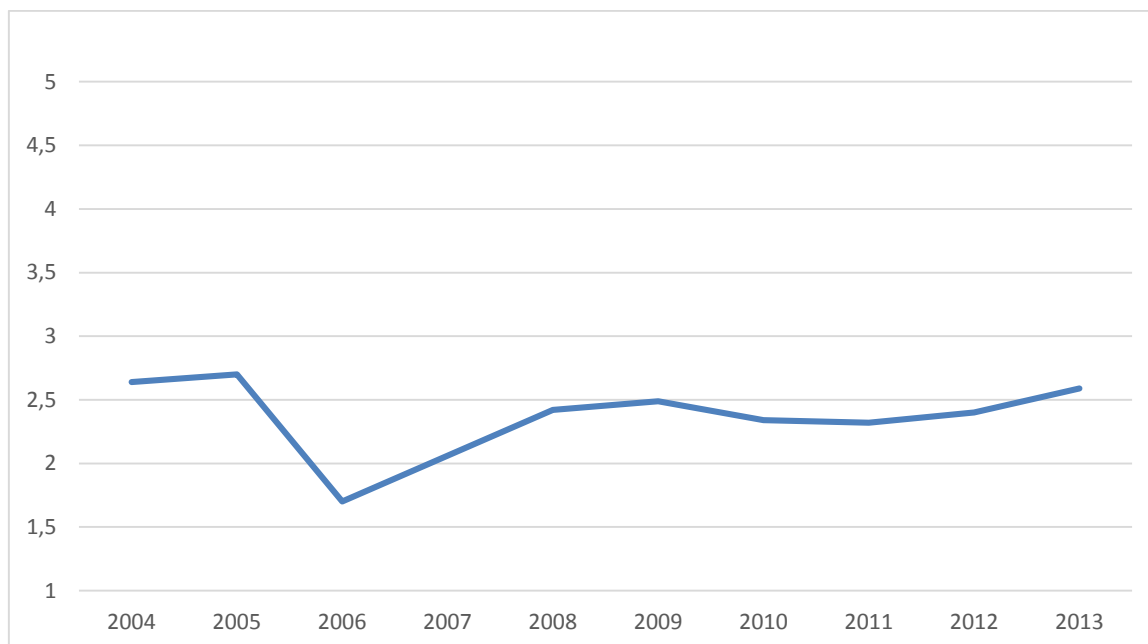
Z analizy odpowiedzi badanych ekonomistów można wskazać kilka najważniejszych rekomendacji:

- Euro należy przyjąć, ale nie później niż w 2020 r.
- Należy skupić się na wsparciu **badań i rozwoju, finansowaniu służby zdrowia oraz ograniczaniu deficytu budżetowego**. Nie bez znaczenia pozostają także polityka socjalna, dopłaty do rolnictwa i polityka prorodzinna.
- Do najważniejszych resortów, na które rząd powinien przeznaczyć najwięcej środków, należą kolejno **infrastruktura i rozwój**, edukacja narodowa, nauka i szkolnictwo wyższe, a także administracja i cyfryzacja.
- W celu przyspieszenia rozwoju gospodarczego rząd w pierwszej kolejności powinien skupić się na **zniesieniu ograniczeń dla sektora MŚP** oraz podnieść atrakcyjność inwestycyjną kraju. Do równie ważnych i często wymienianych propozycji należą **uproszczenie systemu podatkowego i stabilizacja przepisów prawa**.
- Zdecydowanie nie należy konsolidować kierunków ekonomicznych w ramach aglomeracji miejskich.
- Należy zdecydowanie **silniej wspierać przedsiębiorczość akademicką kosztem Specjalnych Stref Ekonomicznych**, nauczając m.in. jak prowadzić własną firmę czy wspierając rozwój inkubatorów przedsiębiorczości.

3. Część I. Przeszła i bieżąca polityka gospodarcza i społeczna

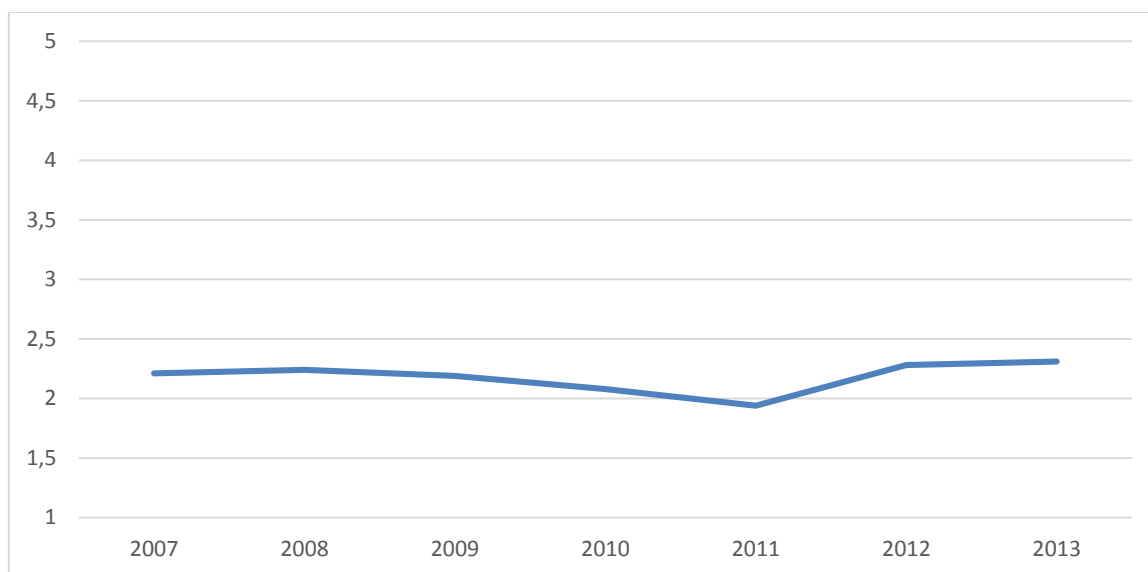
3.1. Ogólna ocena wybranych elementów polityk publicznych w Polsce

Polscy ekonomiści zostali poproszeni o ocenę realizacji poszczególnych celów polityki gospodarczej w latach 2008-2013. Do oceny została zastosowana pięciostopniowa skala, gdzie 1 oznacza minimum, a 5 maksimum.

Wykres 1. Ocena jakości polityki gospodarczej rządu

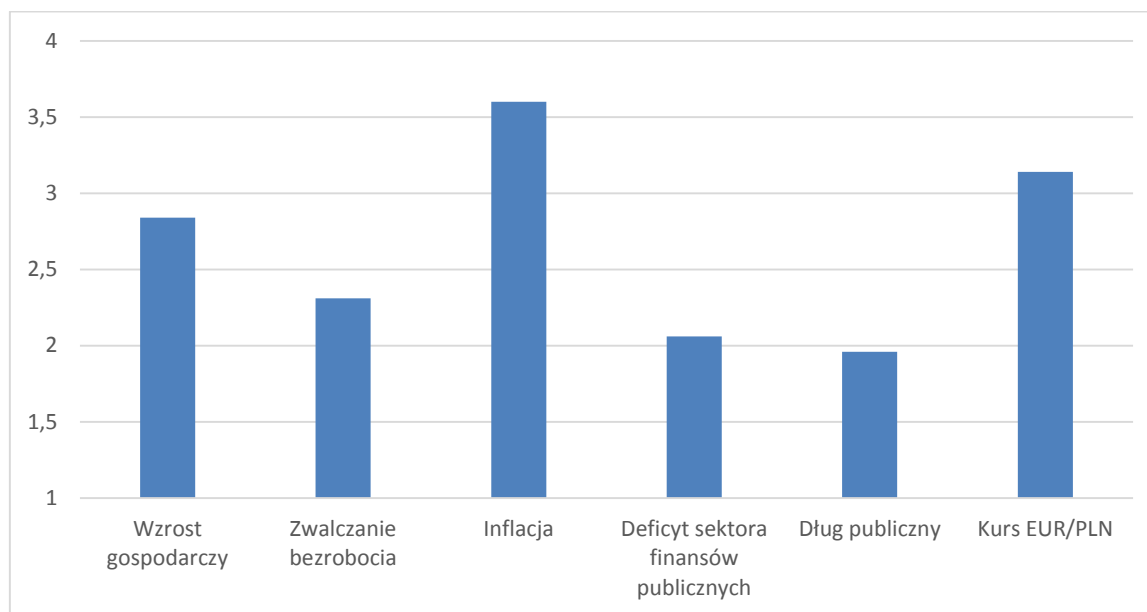
Słabiej oceniona została **jakość polityki społecznej**. W 2013 roku rząd zasłużył na notę 2,31/5, a w 2012 2,28/5, co daje przeciętną ocenę na poziomie 2,30/5.

Wykres 2. Ocena jakości polityki społecznej

3.2. Ocena polityki gospodarczej prowadzonej przez rząd D. Tuska w latach 2012-2013

Ocenię poddano stan realizacji poszczególnych celów polityki gospodarczej.

Najwyższą ocenę uzyskały te elementy, za które w największej mierze odpowiada bank centralny.

3.3. Ocena największych sukcesów oraz porażek rządu

Wśród największych sukcesów polityki gospodarczej rządu II kadencji najwięcej respondentów uznało, że **rząd nie miał żadnych wymiernych osiągnięć**. Druga, co do wielkości grupa ankietowanych wskazała na efektywne **zapobieżenie skutkom kryzysu z 2008 roku**. Dalej wskazywano na rozwój infrastruktury, korzystne wynegocjowanie budżetu z UE na lata 2014-2020, zmniejszenie dynamiki wzrostu długu publicznego, zmniejszenie inflacji a także zapewnienie stabilności gospodarczej.

Wśród największych porażek pojawiły się m.in.: reforma OFE, niezaradność w stosunku do wysokiej stopy bezrobocia, zbyt wysoki dług publiczny i brak reformy służby zdrowia.

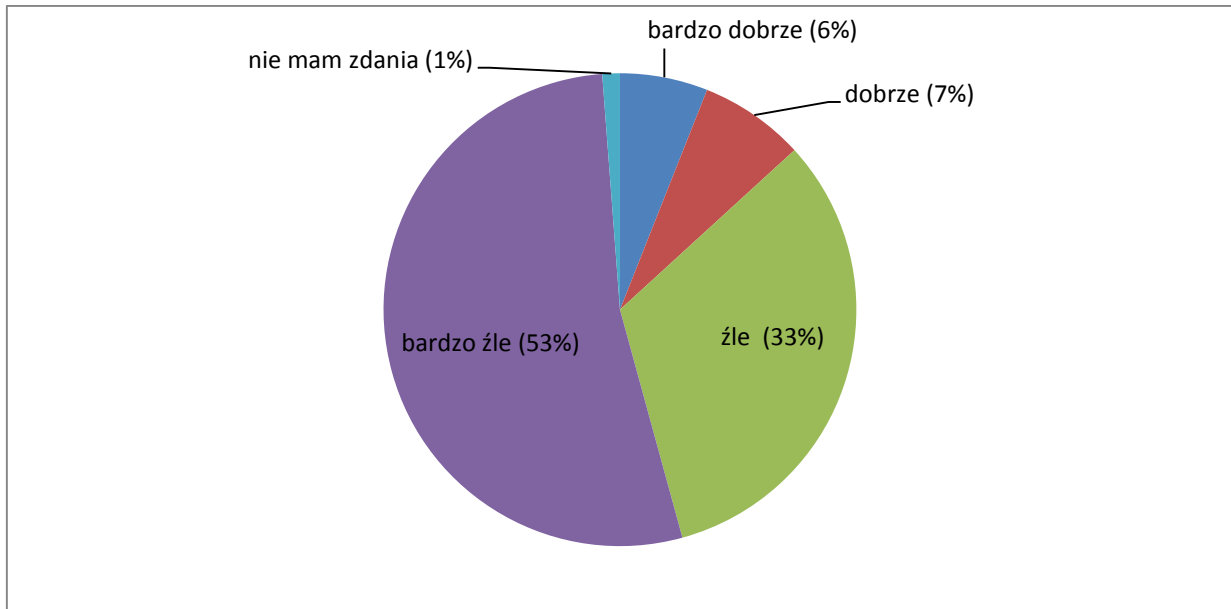
3.4. Ocena największych możliwych sukcesów i porażek rządu w przyszłości

Poproszono respondentów o nazwanie zarówno przyszłych sukcesów jak i porażek, które rząd mógłby odnieść/ponieść. Ponownie, jak w pytaniu o obecne największe sukcesy rządu, ankietowani wskazali przede wszystkim na **brak jakichkolwiek możliwych sukcesów w przyszłości**. Spora część z nich uznała, że utrzymanie/pobudzenie wzrostu gospodarczego może w przyszłości aspirować do miana największego sukcesu rządu D. Tuska. Wiele osób wskazało realizację założeń **polityki energetycznej**. Dalej pojawiały się odpowiedzi dotyczące poprawy służby zdrowia, rozwoju infrastruktury czy prowadzenia silniejszej polityki wobec Rosji. Wśród największych możliwych porażek respondenci wskazywali na reformę OFE, później na brak kontroli nad finansami publicznymi i brak reformy tego sektora, a także nieporadność w radzeniu sobie z bezrobociem i niewłaściwą polityką zagraniczną wobec Rosji.

3.5. Pytania dotyczące OFE

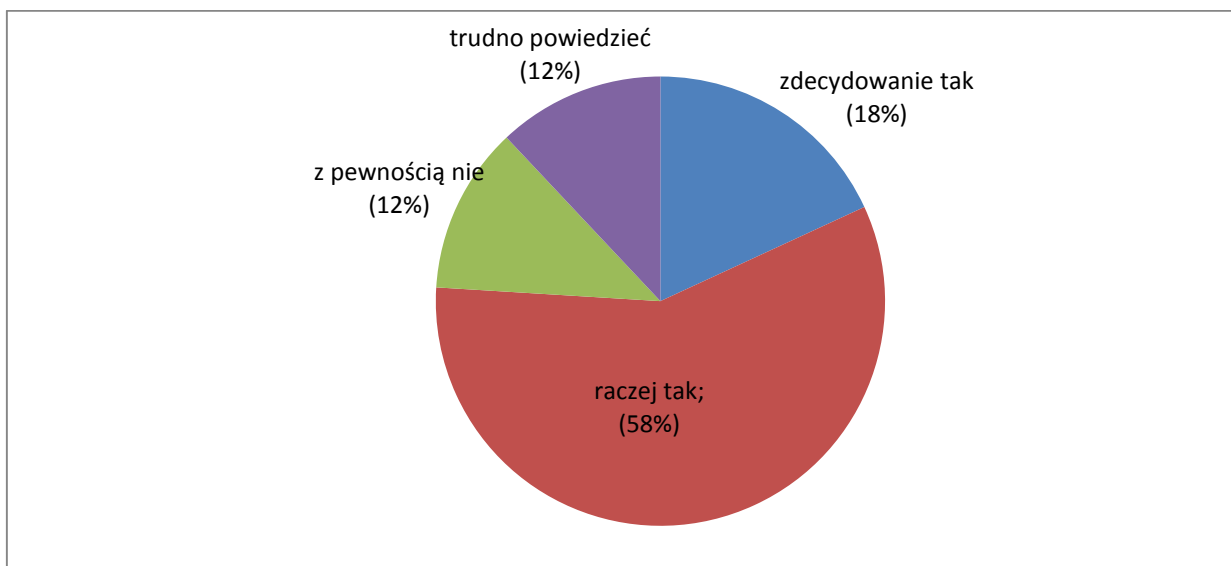
W związku z dużym niezadowoleniem społeczeństwa z proponowanych przez rząd reform Otwartych Funduszy Emerytalnych zadano aż **cztery pytania** dotyczące tylko tego tematu. Poniżej zestawienie wyników odpowiedzi na poszczególne pytania:

3.5.1. Ocena decyzji rządu o przeniesieniu kapitałów z OFE do ZUS

Wykres 4. Jak Pan/i ocenia decyzję rządu o przeniesieniu 51,5 % kapitałów zgromadzonych w OFE do ZUS?

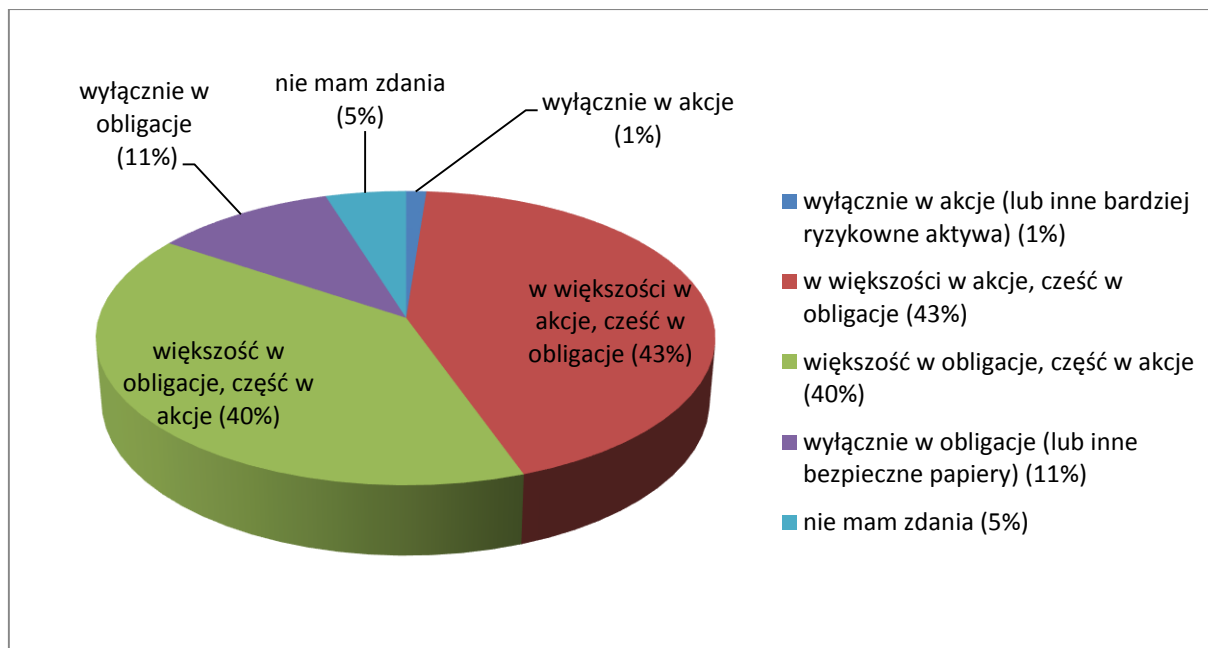
3.5.2. Ocena możliwości wykorzystania środków pozyskanych z OFE przez rząd do przedwyborczego stymulowania koniunktury

Wykres 5. Czy Pana/i zdaniem środki pozyskane z OFE zostaną wykorzystane do celów politycznych (np. przedwyborcze stymulowanie koniunktury)?

Aż 58% ankietowanych uznało, że rząd w dużym stopniu nie oprze się pokusie wykorzystania środków emerytów na potrzeby finansowania bieżącej polityki, co wskazuje na niski poziom zaufania ekonomistów do rządu premiera Tuska. Druga, co do wielkości grupa respondentów uznała, że rząd z pewnością przeznaczy część środków jako element swojej kampanii wyborczej. 12% ankietowanych uznało, że środki w całości zostaną wykorzystane zgodnie z zasadami efektywności ekonomicznej, a pozostałe 12% badanych nie wyraziło swojej opinii.

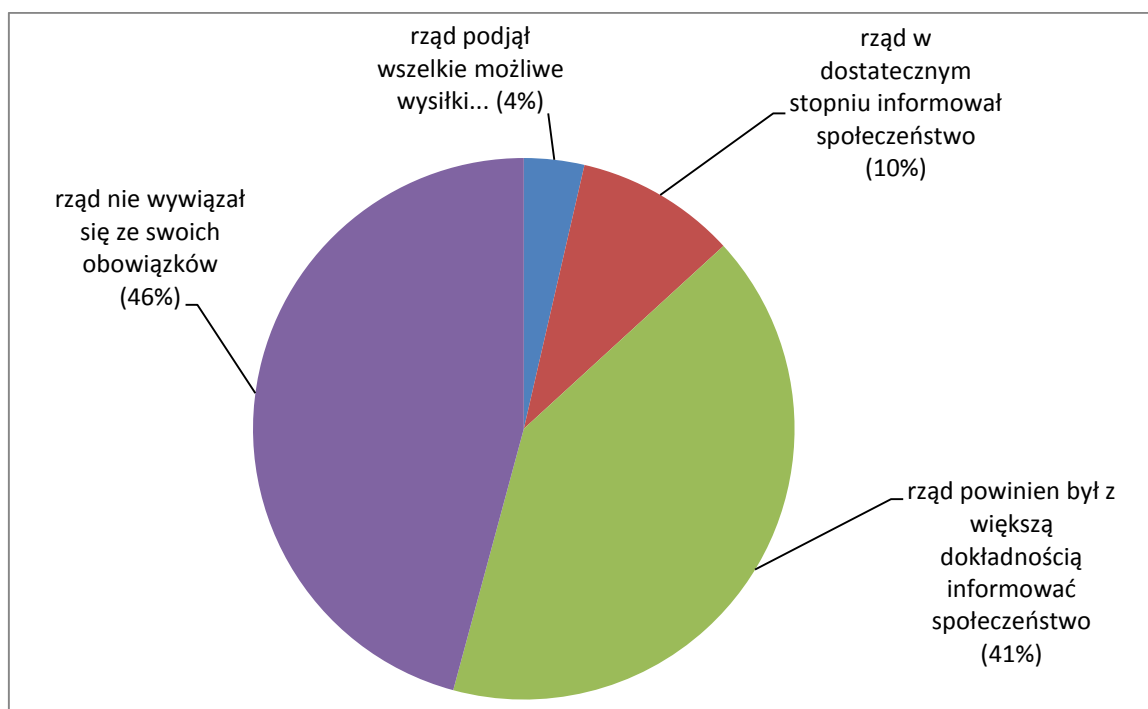
3.5.3. Ocena możliwości lokowania środków przez Otwarte Fundusze Emerytalne

Wykres 6. Przed ostatnimi zmianami OFE miały prawo inwestować do 40% swoich aktywów netto w akcje GPW oraz bez ograniczeń w obligacje Skarbu Państwa. Pana/Pani zdaniem Otwarte Fundusze Emerytalne powinny lokować środki w:

3.5.4. Ocena stopnia poinformowania społeczeństwa przez rząd o zmianach w systemie emerytalnym

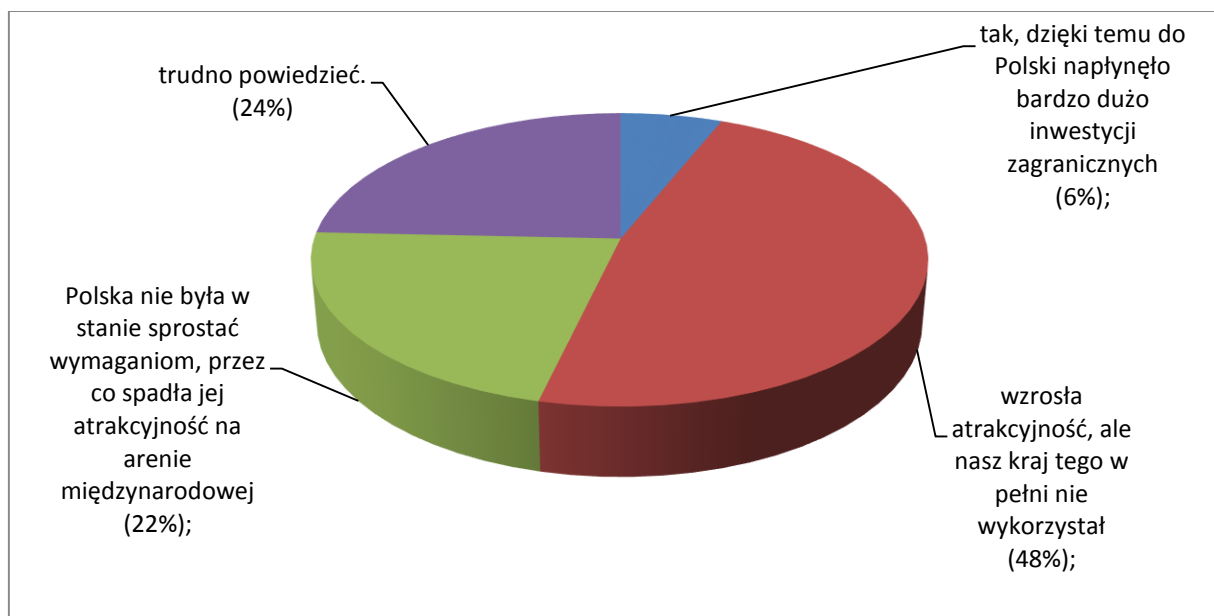
Ekonomiści zostali poproszeni o ocenę stopnia poinformowania społeczeństwa o zmianach w OFE. Aż 46% uznało, że **rząd zupełnie nie wywiązał się ze swych obowiązków wobec społeczeństwa**, co więcej – podając wiele niezgodnych z prawdą argumentów. Druga, co do wielkości grupa respondentów przychyliła się do tezy, że rząd powinien był z większą dokładnością informować społeczeństwo o czekających je zmianach. 10% ankietowanych przyznało, że rząd w dostatecznym stopniu informował społeczeństwo, a zaledwie 4%, że rząd podjął wszelkie wysiłki, aby na bieżąco informować o przyczynach i skutkach zmian w systemie emerytalnym.

Wykres 7. Jak Pan/i ocenia stopień poinformowania społeczeństwa o zmianach w systemie emerytalnym?

3.4. Mistrzostwa Europy w Piłce Nożnej „Euro 2012”

Przeprowadzone w Polsce (oraz na Ukrainie) w czerwcu 2012 roku Mistrzostwa zwróciły oczy kontynentu na kraj na wschodnich rubieżach Unii Europejskiej.

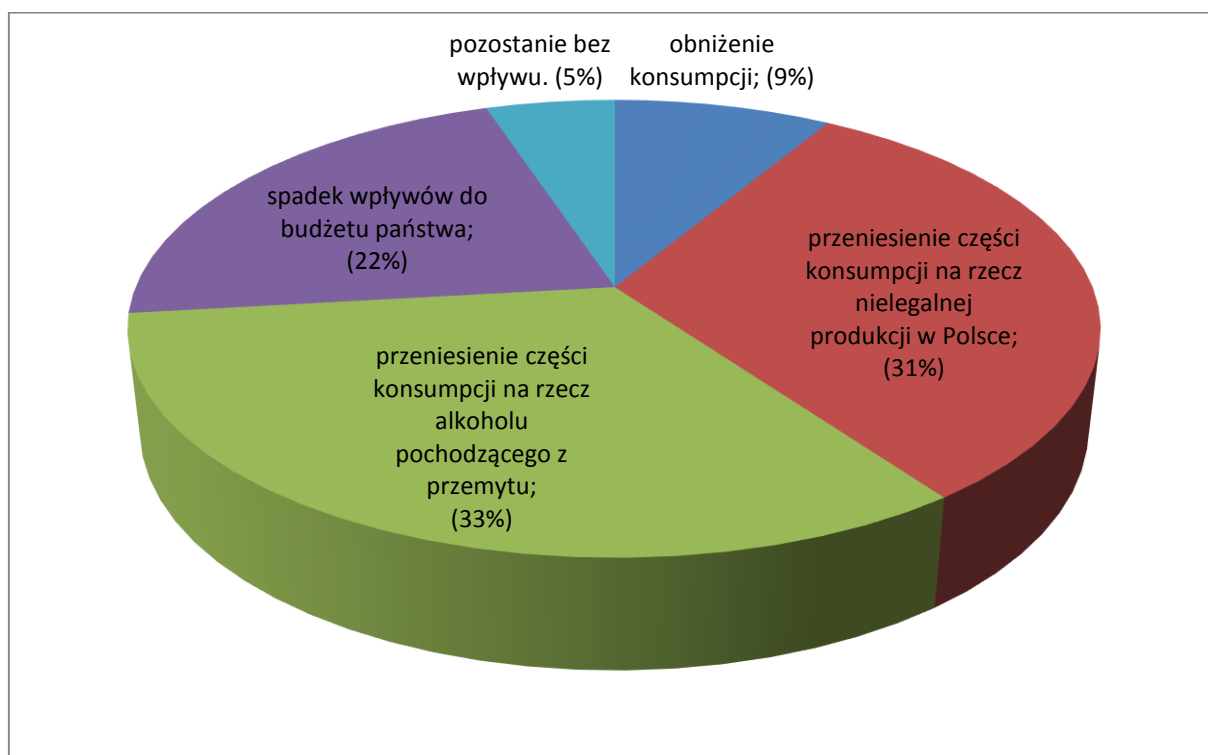

Rząd z pewnością mógł wykorzystać Euro 2012 w celu poprawienia wizerunku Polski na arenie międzynarodowej, a także pokazać się z dobrej strony inwestorom. Zapytano respondentów czy

ich zdaniem Polska stała się krajem atrakcyjniejszym dla zagranicznych inwestorów po Mistrzostwach. Porównując te wyniki do badań przeprowadzonych w 2011 r. (przed rozpoczęciem Mistrzostw) stwierdzono powiększenie liczby ankietowanych, których zdaniem Polska nie sprostała wymaganiom przez co spadła jej atrakcyjność na arenie międzynarodowej. Pytano wtedy o wpływ tego wydarzenia na rozwój Polski. Ponad połowa respondentów uznała, że impreza będzie miała pozytywny wpływ, podczas gdy niewiele ponad 10% oceniło go, jako negatywny.

3.5. Ocena wprowadzenia wyższej stawki akcyzy na wyroby alkoholowe i tytoniowe

W tym roku zapytano także o opinie respondentów dotyczące nowej dyrektywy obligującej kraje członkowskie Unii Europejskiej do podniesienia do 2018 roku stawki akcyzy na wyroby tytoniowe i spirytusowe.

Wykres 9. Jakie według Pani/Pana będą skutki podniesienia akcyzy na wyroby spirytusowe i tytoniowe? (wielokrotny wybór)

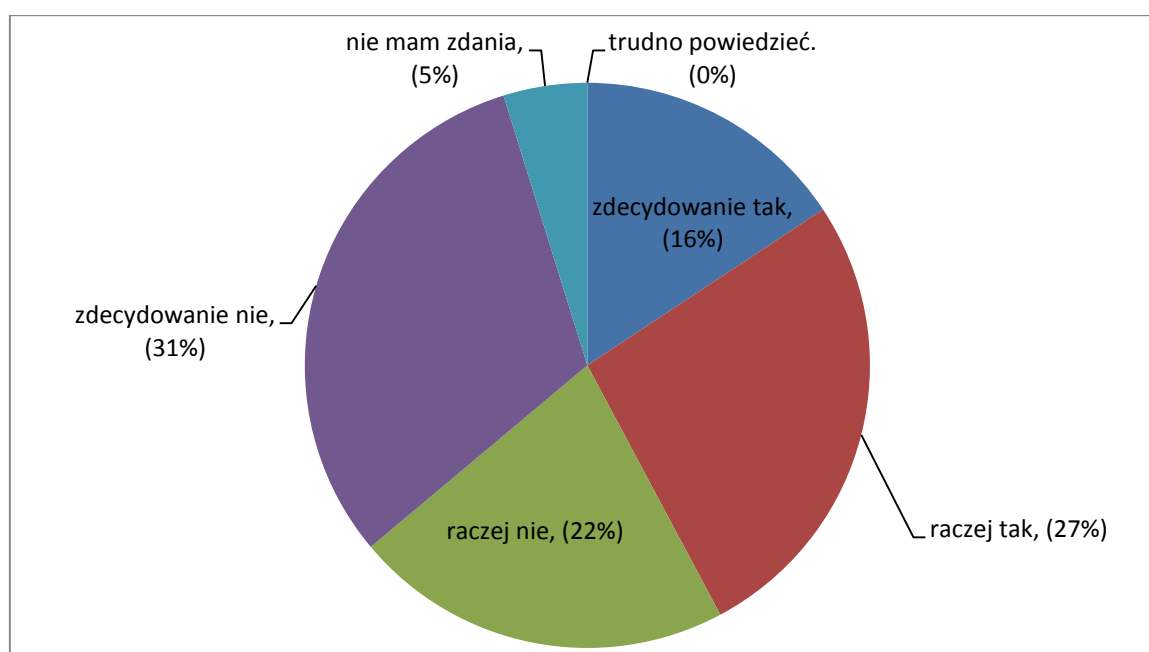
Dając ankietowanym możliwość wielokrotnego wyboru zauważono, że najwięcej odpowiedzi wskazywało na przeniesienie części konsumpcji wyrobów spirytusowych oraz tytoniowych na rzecz produktów pochodzących z przemytu (33%) oraz na rzecz nielegalnych wyrobów produkowanych w Polsce (31%). 22% łącznej liczby głosów wskazało na obniżenie wpływów do budżetu, 9% na obniżenie konsumpcji, a 5% na brak wpływu w związku ze zwiększoną stawką.

3.6. Ocena powiązań między nauką a gospodarką

Zadano także kilka pytań dotyczących nauki zarówno na poziomie podstawowym w kontekście posyłania dzieci w wieku sześciu lat do szkoły jak i na poziomie wyższym (konsolidacja uczelni ekonomicznych).

3.6.1. Ocena decyzji obniżenia wieku rozpoczęcia edukacji szkolnej do szóstego roku życia

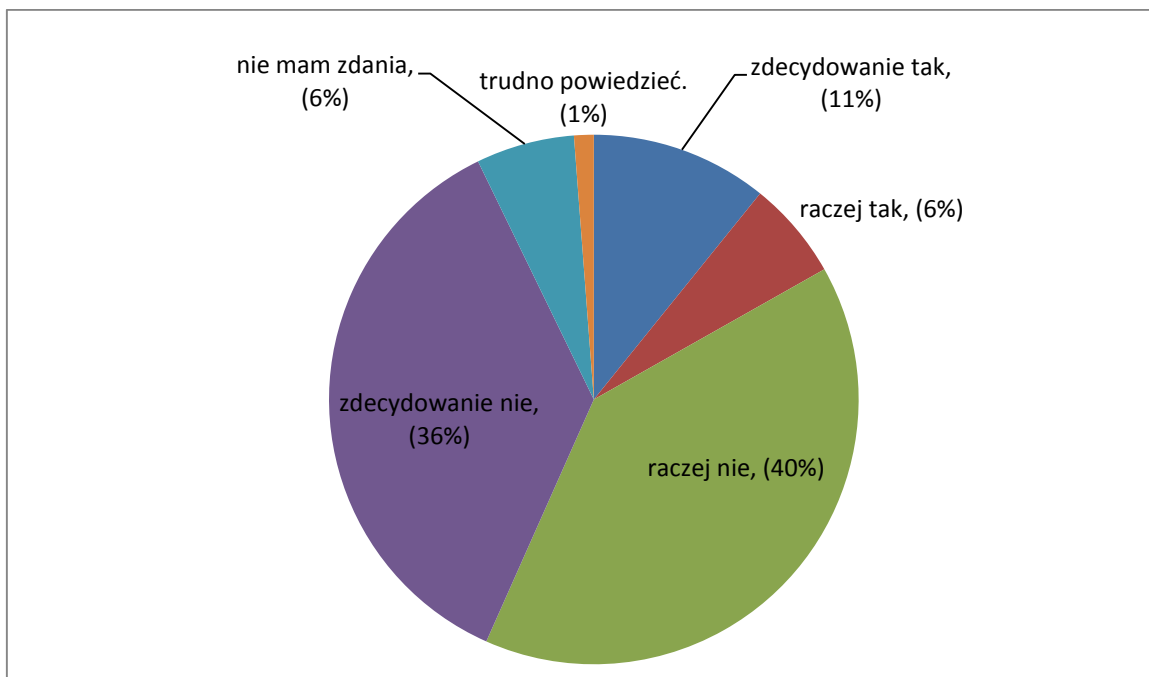
Zdania w temacie posyłania sześciolatków do szkoły są podzielone. 53% respondentów uważa, że dzieci zdecydowanie nie powinny lub raczej nie powinny iść przedwcześnie do szkoły. Z drugiej strony 43% ankietowanych było za posłaniem sześciolatków do szkoły. Załedwie 5% wstrzymało się od głosu.

Wykres 10. Czy popiera Pan/i decyzje rządu o obniżeniu wieku rozpoczęcia edukacji szkolnej do szóstego roku życia?

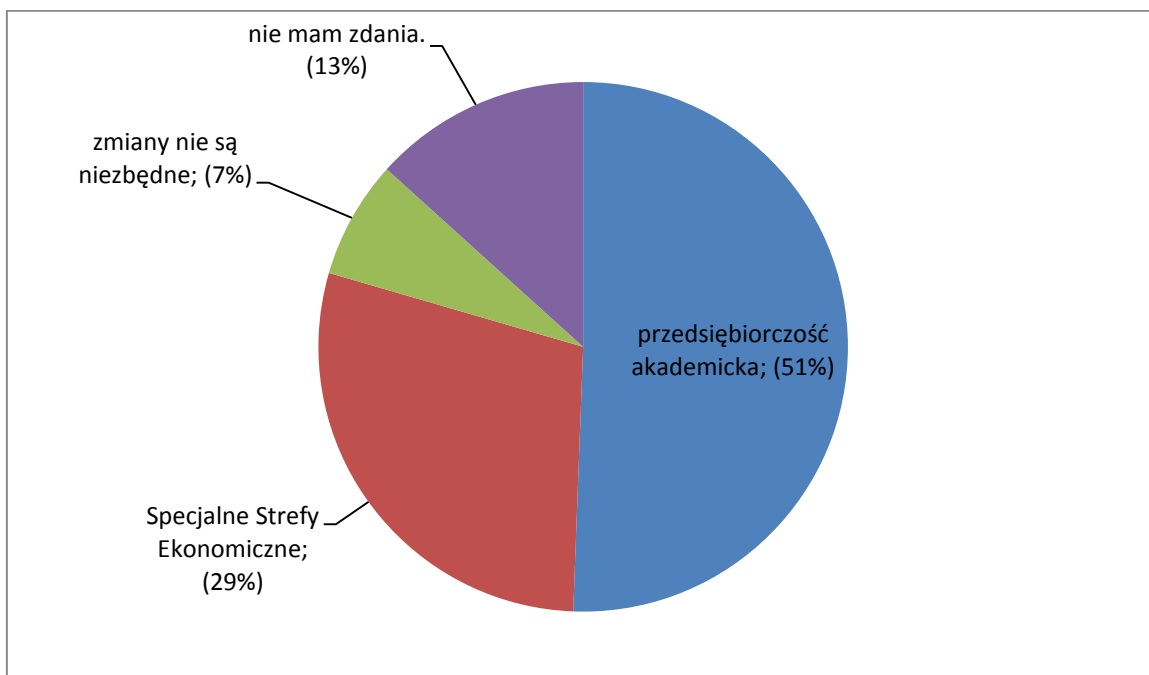
3.6.2. Ocena zasadności konsolidacji kierunków ekonomicznych w ramach jednej aglomeracji miejskiej w jeden organizm wzorem uczelni zagranicznych

Skierowano uwagę respondentów na **problem rozdrobnienia uczelni ekonomicznych** na przykładzie Warszawy, czego konsekwencją nierzadko jest obniżenie poziomu kształcenia ekonomicznego. Zapytano o zasadność konsolidacji kierunków ekonomicznych w ramach jednej aglomeracji miejskiej w jeden organizm wzorem uczelni zagranicznych w celu podniesienia ich konkurencyjności na arenie międzynarodowej. 76% ankietowanych odrzuciło ten pomysł przy poparciu 17% respondentów.

3.6.3. Ocena wsparcia przydzielanego SSE i przedsiębiorczości ekonomicznej

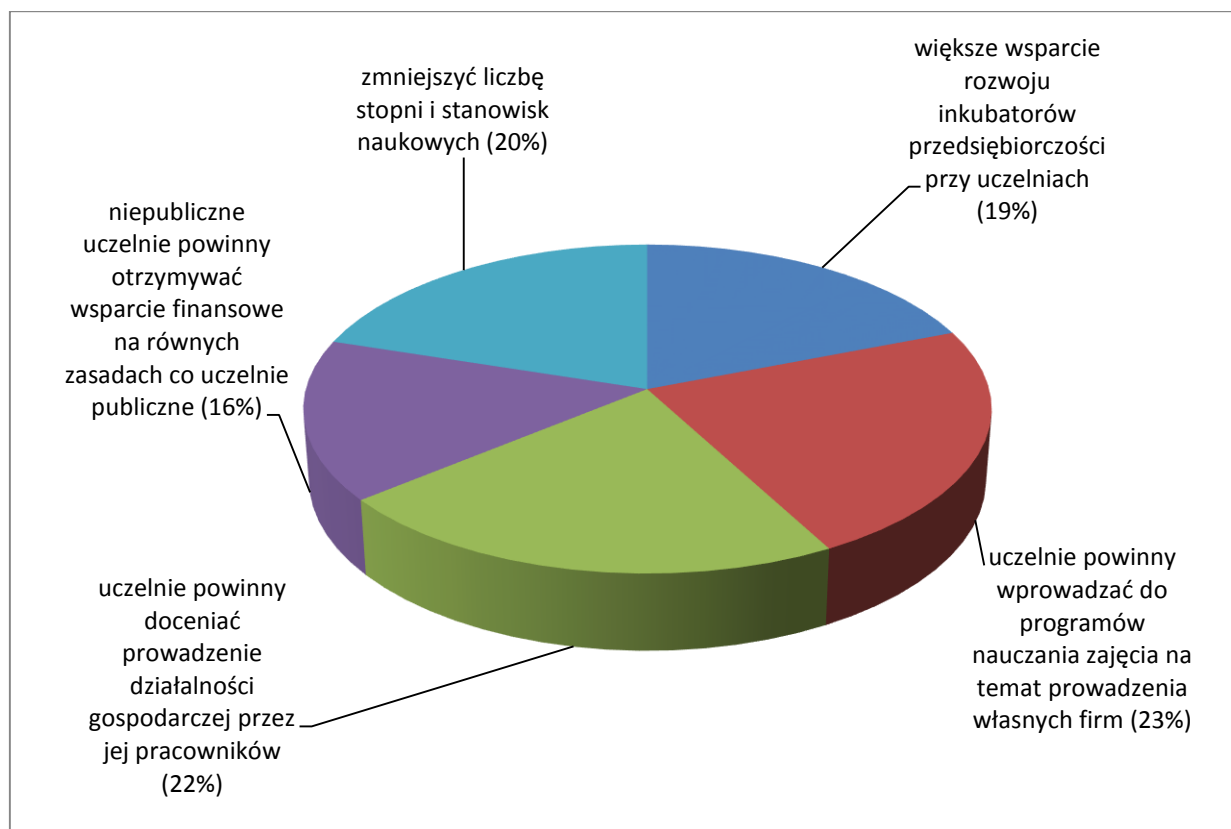
W kontekście powiązań między nauką a gospodarką i nauką a przedsiębiorczością zadano dwa pytania. W pierwszym poprosiliśmy respondentów o opinię w kontekście wsparcia przedsiębiorczości akademickiej oraz Specjalnych Stref Ekonomicznych.

Wykres 12. Co Pana/i zdaniem powinno być bardziej wspierane przez państwo: przedsiębiorczość akademicka czy Specjalne Strefy Ekonomiczne?

3.6.4. Ocena powiązań pomiędzy nauką i gospodarką

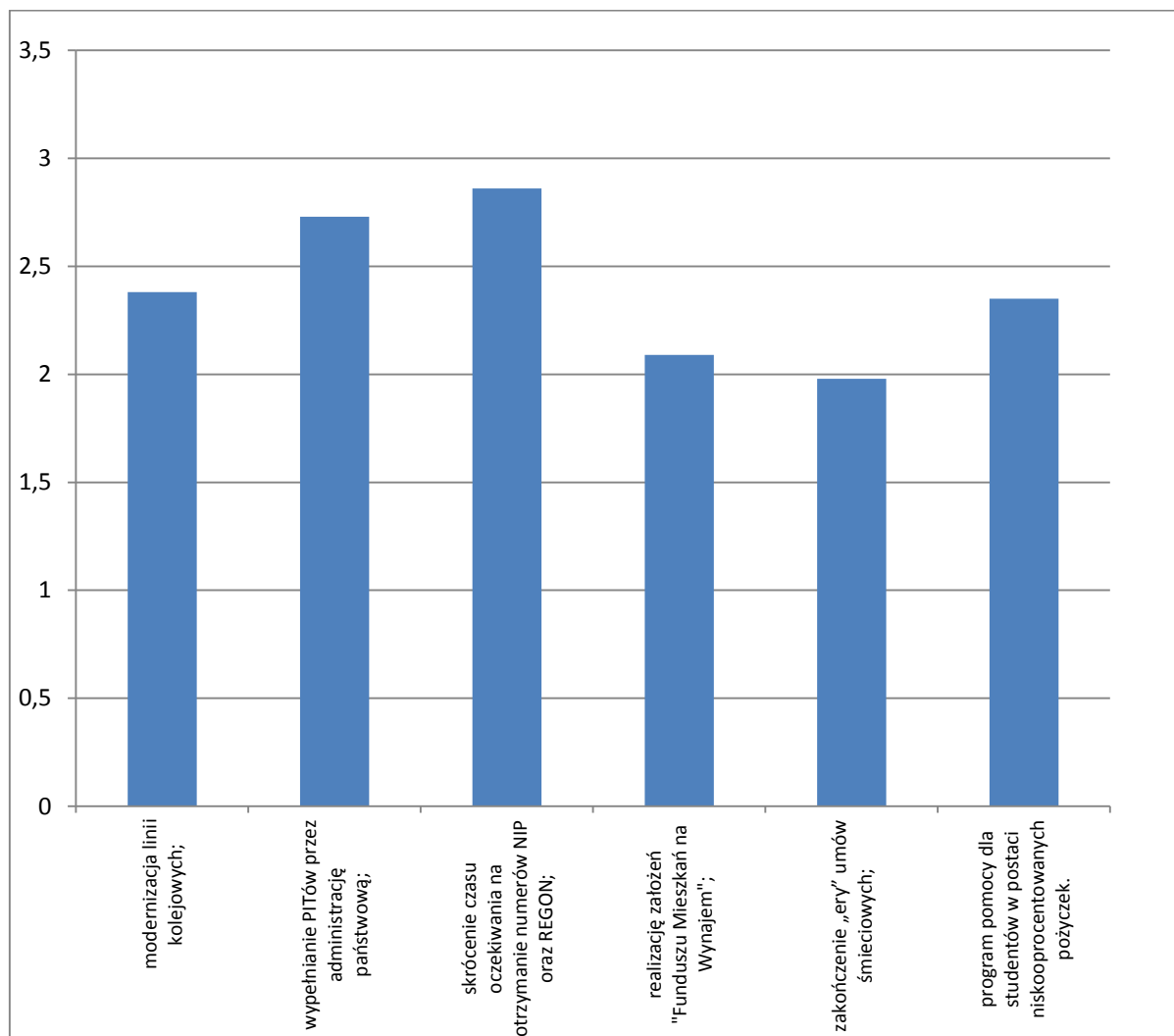
Przedstawiono kilka pomysłów na **rozwój powiązań pomiędzy nauką i gospodarką...**

23% respondentów wskazało na potrzebę wprowadzenia do programów nauczania zajęć dotyczących prowadzenia własnej firmy. Druga co do wielkości grupa badanych (22%) zwróciła uwagę, że władze uczelni powinny doceniać pracowników prowadzących działalność gospodarczą zorientowaną na komercjalizację wiedzy. 20% ekonomistów wskazało na potrzebę zmniejszenia liczby stopni i stanowisk naukowych na rzecz wzrostu znaczenia kryteriów oceny efektów pracy naukowców. 19% respondentów podkreśliło, że powinno się w większym stopniu wspierać rozwój inkubatorów przedsiębiorczości przy uczelniach, a 16%, że niepubliczne uczelnie oraz instytuty powinny otrzymać wsparcie finansowe na badania naukowe na równych zasadach co uczelnie publiczne.

3.7. Ocena jakości zapewnień rządu z expose z dnia 10 stycznia 2014 r.

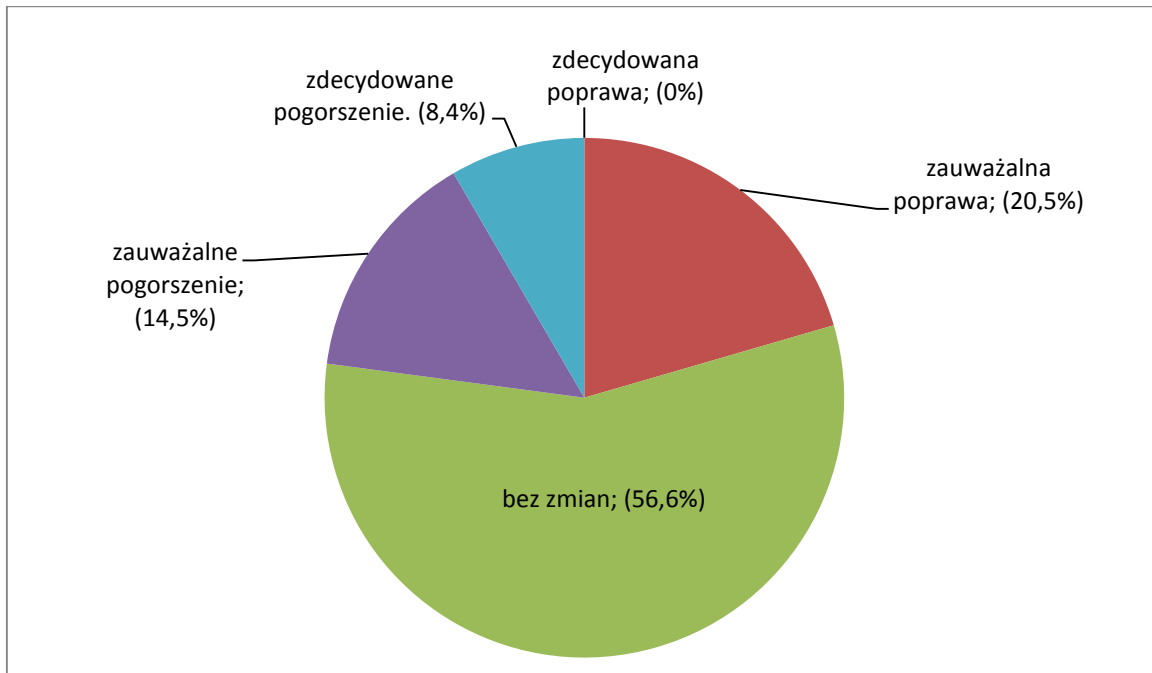
10 stycznia 2014 roku w noworocznym expose premiera Donalda Tuska rząd zobowiązał się do usprawnienia niektórych obszarów gospodarki, m.in. zakończenia „ery” umów śmieciowych.

Ekonomiści zostali poproszeni o ocenę zasadności i realności wykonania tych zapewnień w skali od 1 do 5. Respondenci uznali, że największe szanse na realizację (2,86/5) ma zapewnienie o skróceniu oczekiwania na przyznawanie przedsiębiorcom numeru NIP i REGON. Zakończenie „ery” umów śmieciowych zostało sklasyfikowane jako niemal niemożliwe do zrealizowania (1,98/5).

3.8. Ocena jakości zmian w otoczeniu prawnym przedsiębiorstw

Poproszono o ocenę zmian w otoczeniu prawnym przedsiębiorstw:

Wykres 15. Czy według Pana/Pani otoczenie prawne przedsiębiorstw (np. warunki prowadzenia biznesu) w Polsce w latach 2012-2013 stało się łatwiejsze?

Ponad połowa respondentów uznała, że otoczenie prawne przedsiębiorstw w latach 2012-2013 nie uległo zmianie. Ponad 20% badanych osób wskazało na zauważalną poprawę, a łącznie niemal 23% na pogorszenie sytuacji.

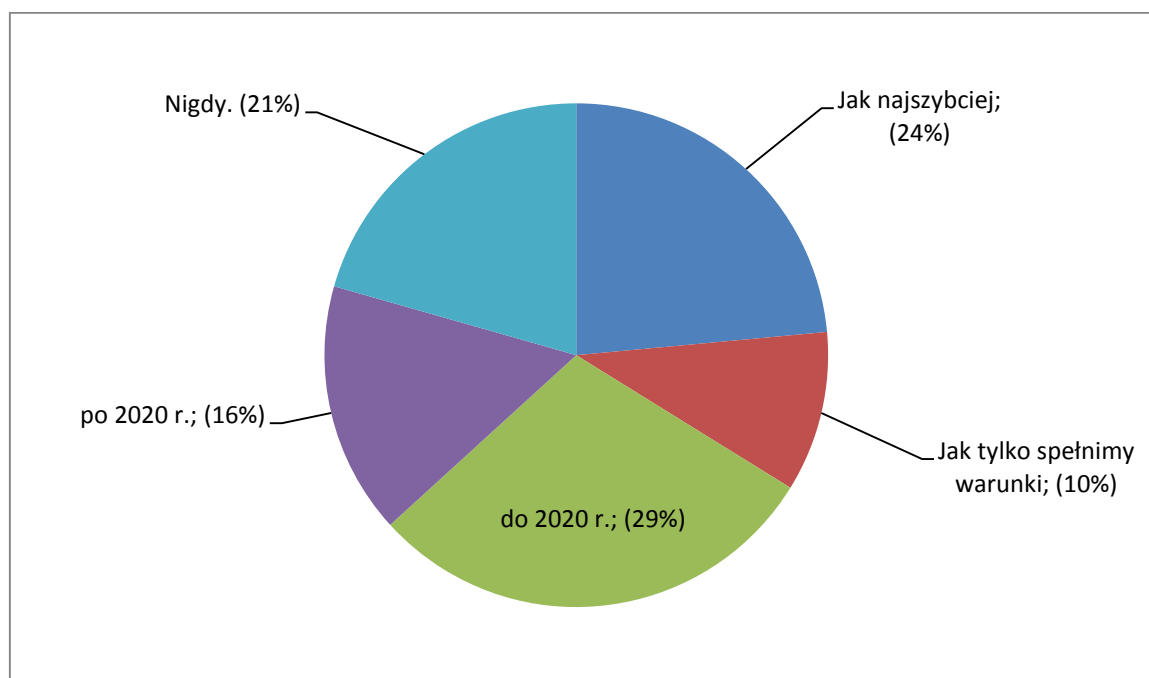
4. Część II. Rekomendacje dla polityki gospodarczej i społecznej w Polsce

4.1. Ocena zasadności przystąpienia Polski do strefy euro

Podobnie jak dwa lata temu respondenci zostali zapytani o zasadność wstąpienia Polski do strefy euro. Aby nieco lepiej przybliżyć zmiany przytaczamy wyniki ankiety z 2011 r.

Polska jako członek Unii Europejskiej, jest zobowiązana do przyjęcia wspólnej waluty po wypełnieniu warunków określonych w Traktacie o funkcjonowaniu UE. Okazuje się jednak, że mimo iż zdecydowana większość ankietowanych jest za przystąpieniem do strefy Euro, grupa przeciwników jest wciąż znacząca (36%). Respondenci opowiadający się za przyjęciem euro najczęściej proponowali rok 2015 (29%) oraz 2016 (18%) i lata późniejsze. Tylko 5% zwolenników przystąpienia do strefy Euro uważa, że powinno to nastąpić w ciągu najbliższych dwóch lat.

Na początku 2014 r. 24% zapytanych ekonomistów mówiło o potrzebie jak najszybszego wejścia do unii walutowej (w przeciągu roku bądź dwóch lat), co wskazuje na znaczący wzrost w stosunku do 5% w badaniu sprzed dwóch lat. Nadal jednak silną pozostaje grupa osób przeciwnych przyjęciu wspólnej waluty – 21% respondentów uznało, że nigdy nie powinno to nastąpić.

Wykres 17. Kiedy Pani/a zdaniem Polska powinna wejść do strefy euro?

4.2. Ocena wsparcia budżetowego najważniejszych sektorów gospodarki

Ankietowani zostali poproszeni także o ocenę na co w pierwszej kolejności rząd powinien zwiększyć wydatki budżetowe dając respondentom możliwość wybrania trzech najważniejszych obszarów spośród następujących:

- a) na dofinansowanie służby zdrowia
- b) na badania i rozwój
- c) na ograniczenie deficytu budżetowego
- d) na podniesienie płac w sferze budżetowej
- e) na dopłaty do rolnictwa
- f) na politykę prorodziną
- g) na politykę socjalną

Wśród najczęściej wskazywanych jako najważniejszy lub prawie najważniejszy był obszar badania i rozwój – średnio 38% ankietowanych stawiało go na pierwszym bądź drugim miejscu w klasyfikacji. Średnio 22% badanych osób wskazywało na dofinansowanie służby zdrowia oraz średnio 22% na ograniczenie deficytu budżetowego.

Jako średnio ważne respondenci określili w pierwszej kolejności podniesienie płac w sferze budżetowej – 23%, następnie służbę zdrowia – 18% oraz ograniczenie deficytu budżetowego – 16%.

Jako najmniej ważne w pierwszej kolejności respondenci wskazali na politykę socjalną – 34%, następnie na dopłaty do rolnictwa- 29% oraz na politykę prorodziną – 15%.

4.3. Najbardziej priorytetowe resorty z perspektywy podziału środków budżetowych

Następne pytanie dotyczyło resortów, które powinny być priorytetowe dla rządu z punktu widzenia podziału środków budżetowych? Ekonomisci zostali poproszeni podobnie jak w poprzednim pytaniu o wskazanie trzech najważniejszych obszarów.

- a) administracja i cyfryzacja
- b) edukacja narodowa
- c) finanse
- d) gospodarka
- e) infrastruktura i rozwój
- f) kultura i dziedzictwo narodowe
- g) nauka i szkolnictwo wyższe
- h) obrona narodowa
- i) praca i polityka społeczna
- j) rolnictwo i rozwój wsi
- k) skarb państwa
- l) sport i turystyka
- m) sprawy wewnętrzne
- n) sprawy zagraniczne
- o) sprawiedliwość
- p) środowisko
- q) zdrowie

Za resort o najwyższym priorytecie badani ekonomiści uznali infrastrukturę i rozwój – 18%. Wśród najważniejszych pojawiły się także edukacja narodowa i nauka i szkolnictwo wyższe – średnio po 16% głosów.

W kategorii średnio ważne na pierwszym miejscu uplasował się resort finansów – 24%. Dalej administracja i cyfryzacja – 12% oraz nauka i szkolnictwo wyższe – 9%.

W dalszej kolejności wskazywano na finanse – 21%, edukację narodową – 16% oraz na infrastrukturę i rozwój – 13%.

4.4. Przyspieszenie rozwoju gospodarczego

Ostatnim pytaniem jakie zadano w tej części ankiety dotyczyło działań jakie rząd powinien podjąć, aby przyspieszyć rozwój gospodarczy. Wśród najczęściej podawanych odpowiedzi pojawiły się kolejno (od najczęściej wymienianych):

1. Ułatwiać prowadzenie biznesu, znosić bariery dla przedsiębiorców MŚP, podnieść atrakcyjność inwestycyjną kraju.
2. Uprościć system podatkowy, ustabilizować przepisy prawa.
3. Zmniejszyć deficyt budżetowy, zmniejszyć zatrudnienie w sektorze publicznym, zmniejszyć biurokrację.
4. Zwiększyć wydatki na B+R.
5. Efektywnie wykorzystać pozyskane środki z UE.
6. Podnieść jakość wykształcenia.

Ponownie postanowiliśmy odnieść się do badań przeprowadzonych w 2011 r. Treść analizy poniżej:

Respondenci, wskazując na działanie mające najskuteczniej pobudzić wzrost gospodarczy, skupili się głównie na kilku kwestiach. Co czwarta odpowiedź (25,7%) padła na debiurokratyzację, uproszczenie prawa i procedur, 15,6% odpowiedzi optowało za inwestycjami w B+R. Następnie, 9,5% to reforma systemu podatkowego, 8,9% - rozwój infrastruktury, a 7,8% - redukcja długu i zrównoważenie budżetu.

Tematyka poruszanych przez ekonomistów kwestii pozostaje niejako niezmienną. Jednak w 2014 roku najwięcej ankietowanych postawiło, tak jak wskazano w pierwszej części, na konieczność ułatwienia prowadzenia biznesu przez zniesienie barier dla przedsiębiorców MSP i podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej kraju.